

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . 5 fl. — cr. " " " pe 1/2 an . 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiunile oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl</p>	<p>Correspondențele sânt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; érá haniî de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografa diecesană în Caransebeș.</p>
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

PARTEA OFICIOASĂ.

Nr. 864. B. ex 1890.

Prea Onoratelor Oficii protopresviterale, Onoratelor Oficii parohiale!

Escelenția Sa Domnul Ministru de culte și de instrucțiunea publică a emanat sub 27. Martie a. c. Nr. 10,086. următorul Circulariu:

„Paragraful 12. al articolului de lege 53. din anul 1868. dispune clar și precis în privința pruncilor născuți din căsătorie mixtă astfel, că aceștia după sexul lor, urmează religiei părinților, declarând totdeodată acest paragraf, că și de aci încolo ori ce contract, revers seau dispunere contrarie acestei legi e fără valoare, și în nici un cas nu poate avea putere de drept.

Cu toate acestea au obvenit și obvin neîntre-rup mult casuri, în cari preotul creștin, a botezat și respective botează copii, cari după aceasta dispusețiune a legii aparțin altei confesiuni. Deși procedura aceasta nu corespunde deplin intențiunei legii citate, totuși poate să obvină cazul în care astfel de act (lucrare a preotului) se se pară justificat din motivul voinței apriate a părinților seau a referințelor locale și altor circumstări, cu atâta mai vértos, căci Curia regească de repetite ori a dat §-lui 53. a articolului de lege 40. din anul 1879., care stă în legătură strânsă cu articolul de lege 53. din anul 1868., o astfel de esplicare, după care actul botezului, dacă și contra dispusețiunilor articolului de lege 53. din anul 1868. se referesce la astfel de prunc carele cu privire la sexul lui în sensul legii aparține altei confesiuni, nu constitue fact punibil, pentru că actul botezului în sine nu pre-judecă dispusețiunei legii.

Însă cu toate acestea sustă §. 12. al articolului de lege 53. din 1868. a cărui dispusețiune devine cu totul ilusoriă, dacă nu se cfeptuesce ceace pre-

scrie el, respective dacă pruncii născuți din căsătorie mixtă nu urmează după sexul lor religieua părinților lor. Spre acest scop este neincunjurat de lipsă, ca preotul confesiunei concerninte, dacă și nu plinesce însuși actul botezului, cel puțin prin împăr-tășirea adevérinței de botez se-și câștigue cunosciintă despre actul botezului sévêrsit, spre a-l introduce în matricula sa proprieă și spre dispunere ulterioară și ținare în evidență.

Antecesorul meu în oficiu încă în circulariul seu din 11. Iulie 1884. Nr. 24,727. a dispus, ca de câte ori preotul din ori ce causă botează astfel de prunc, care după dispusețiunea legii aparține altei confesiuni, de atâtea ori sub greutatea pedepsii otărîte în §. 53. al articolului de lege 40. din anul 1879. se nu întrelese a transpune preotului competent adevérința despre botezul sévêrsit cel mult în 8. zile dela plinirea actului, spre a fi înmatriculat.

Deoarece însă pe deoparte basa acestei dispusețiunii s'a schimbat în urma interpretării judecătorești amintite mai sus și așa însași această dispusețiune în mare parte a devenit fără obiect; de altă parte însă dese plângerî ivite în obiectul purtării matriculelor pretind vindecare, pentru aceea în sensul statoririlor consiliului ministerial am ținut de lipsă a emite o ordinațiune deopotrivă obligătoare pentru preoții purtători de matricule a tuturor confesiunilor creștine recepte, pe carea deodată o trâmîț și tuturor municipiilor, și pe carea am onoare în cele următoare a o trâmîț cu stimă și Venerabilului Consistoriu diecesan recercându-l cu deadinsul ca să binevocască a îndruma strict într'acolo preoții purtători de matricule subordinați, ca ei să se acomodeze cu toată scumpătatea ordinațiunei mele de față, ce s'a arêtat necesară pentru regularea aface-rei din cestiune și cu deosebire a le intima, că :

1. De câte ori botează preoții din ori ce causă astfel de prunc, carele în sensul dispusețiune

§-lui 12. al articolului de lege 53. din 1868. aparține altei confesiuni, de atâtea ori densesi fără de a ascepta vr'o mai departe recercare, sânt deobligați a transpune din oficiu preotului competent adevărta de botez în decurs de 8 zile imediat următoare zilei, în care s'a plinit actul botezării, pe lângă retour recipis, seau protocol de înmânare, fără privire la ori ce dispunere seau dorința, ce ar veni din ori și care parte.

2. Decâte ori va fi introdus ori care preot în matricula sa astfelu de act de botezare amintit aici, nainte de a transpune adevărta despre botez statorită în punctul premergătoru neîncungiurat trebuie să se introducă atât pe adevărta botezării, cât și în locul corespunzătoru a matriculei sale în rubrica „Observărilor“, și nici odată și în nici un cas să nu se lase, următorul adaus: „S'a transpus din oficiu oficiului parochial din N. N., — locul — timpul.“

3. Pentru estradarea estraselor matriculare fie spre folosire privată seau oficioasă, este competente eschisiv numai acel preot, a cărui confesiune este dătoru în sensul legii a urma individul respectiv. Pentru aceea introducerea matriculară provăzută cu observarea amintită în punctul premergătoru, și transpusă preotului competente, nu poate schimba întru nimic dispusețiunea §. 12. al articolului de lege 53. din 1868., că prunciți trebuie după sexul lor să urmeze religiunii părinților lor, și nu are nici o valoare de drept, ci se poate întrebuița numai spre scopuri bisericesci în afacerile interne ale respectivei confesiuni. Despre aceste introduceri matriculare nu este permis preotului, care a botezat, a da estrase nici la recercare privată nici oficioasă, nici în cause de statistică, de numerarea poporului, de recrutare seau spre scopul compunerii altor asemenea date, în fine nici în cause ivite în privința întrebărilor referitoare la dreptul public seau privat d. e. în cause de căsătorie seau ereditate.

4. Dacă preotul botezătoru calcă dispusețiunile și opririle staverite în punctele premerse, întrucât lucrarea sau întrelăsarea sa în înțelesul legilor nu cade sub pedeapsă mai grea, comite transgresiune și este de a se pedepsi cu o mulctă bănală dela 10 până la 50 fl., în cas de repetire până la 100 fl.,

În aceste transgresiuni judecă autoritățile designate în articolul de lege 37. din 1880. precum și în ordinațiunea ministeriului de interne, emanată pe basa acestui articlu de lege sub 17. August 1880. Nr. 38.547. după procedura prescriasă acolo.

Instrucțiunea alăturată la aceiaș ordinațiune servește de cinosură și în privința încassării și administrării pedepselor în banii cu aceea modificare, că protocelele de evidentă, jurnale și decumente, ce au a-să purta în sensul §-lui 12. a Instrucțiunei, sânt a se înainta comptabilității ministeriului ung. reg. de culte și de instrucțiunea publică în

timpul stabilit acolo și după modalitățile prescrite acolo.

5. Cu această dispusețiune se scoate din valoare ordinațiunea normativă a antecesorului meu în oficiu, emanată în 11. Iulie 1884. sub Nr. 24,727.

Sum de firma credință, că Venerabilul Consistoriu diecesan va binevoi a căștiga în cercul seau de activitate valoare stabilă ordinațiunei mele de față, căci numai așa se poate spera, că pe lângă observarea punctuală a dispusețiunilor legii se va putea susține în patria noastră între diferitele confesiuni creștine pacea cea atât de dorit cu atâtea mai vartos, căci stricta păzire a legii din toate părțile și de cătră fiecarele este deopotrivă dătorința fiecăruia și devine salutară pentru toți.“

Acest circulariu ministerial, prin carele se scoate din vigoare ordinațiunea ministerială ddo 11. Iulie 1884. Nr. 24,727., respective circulariul consistorial din 13. Septemvrie 1884. Nr. 521. B., cu carele s'a dat în cunoscința clerului nostru aceasta ordinațiune ministerială, se publică preoțimei parochiale spre luare la cunoscința și strictă observare pentru casul, când s'ar întâmpla, ca densa din oarecare causă motivată să boteze vr'un prunc, carele după articolul de lege 53. din 1868. §§-ii 12. și 16. să nu aparțină la religiunea noastră gr. or., ci la altă religiune creștină.

Circulariul de față se va introduce în protocolul circularilor.

Caransebeș, în 23. Maiu 1890.

Nicolae Popea, m. p.
Episcop.

PARTEA NEOFICIOASĂ.

Sinodul archidiecesan.

Sedința a IV-a, ținută la 11/23 Aprilie 1890.

Se prezentează esibitele:

1. Rugarea dep. Nicolae Cosma pentru restul sesiunei sinodale din cauza unor afaceri oficioase;
2. rugarea deputatului Ioan Petric pentru restul sesiunei sinodale deasemenea din cauza unor afaceri oficioase. — Concediile cerute se acoardă.

Presidiul mai prezentează următoarele petițiuni:

a) a comunei bisericesci din Șieul-mare pentru a i-se vota un ajutoriu de 100 fl. spre scopul reparării bisericeii;

b) a preotului din Șieul-mare, prot. Bistriței, David Rusu, pentru a i-se vota o remunerațiune de 50 fl. pentru serviciile aduse ca catichet la școala statului din aceea comună. — Se predau comisiunei petiționare.

Deputatul Mateiu Voilean face următoarea propunere:

§. 25. din regulamentul afacerilor interne se modifică în modul următoriu: Membrii sinodali le compet diurne amăsurate pre timpul durărei sinodului, ear acelora dintré ei, cari își au locuința afară de locul sesiunilor sinodali și despăgubire de drum. Diurnul este 4 fl. Spesele de călătorie se compută după tariful călei ferate clasa II. și pe osie până la proxima stațiune a drumului de fer 7 cr. pe kilometru.

Deputaților esterni la zilele de presentă li se compută încă 2 pentru venirea la sinod și pentru întoarcere.

Spesele de călătorie se plătesc numai în proporția zilelor de presentă. — Se predă comisiunei organizătoare.

La ordinea zilei se pune referada comisiunei școlare, care prin raportoriul seu Georgiu Moian referază asupra raportului consistoriului archidieceșan despre activitatea sa ca senat școlariu în decursul anului 1889. și la propunerea comisiunei alineia 1 și 2 a raportului s'a luat spre sciință.

Îp ce privesce afacerea cu fondul de pensiuine învățătoresc comisiunea a făcut următoarea propunere:

Raportul se ia la cunoscință cu acea observare, ca consistoriul să se însărcineze a face o conscriere a tuturor acelor învățători din archidieceșă, cari sunt primiți ca membrii ai fondului de pensiuine regnicolar, în carea se fie evident, numărul contribuenților atât ca privați, cât și ca comună bisericească, a învățătorilor deja pensionați, a motivelor pe basa cărora s'au pensionat, a sumei, cu carea s'a pensionat precum și a anilor de serviciu.

Aceasta cestiune a dat ansă la o desbatere mai animată, la care a luat parte: P. Cosma, V. Damian, D. Coltofean, N. Strěvoiu și Mateiu Voilean, carele a făcut și propunerea, ca acest punct din raport să se ia simplu spre sciință, ceea ce s'a și primit.

Punctele din raport despre gimnasiul din Brașov și Brad, despre cărțile ce au întrat la consistoriu spre censurare s'au luat spre sciință.

Punctul din raport care tractează despre secțiunea pedagogică din seminariul „Andreian“ la propunerea comisiunei, sinodul decide: consistoriul să însărcinează a ținea în evidență concludul sinodal din 1888. Nr. 73. și a căuta mijloace corăspunzătoare pentru delăturarea causer, din care provine decrescența arătată, în numărul elevilor din această secțiune.

Partea raportului referitoare la numărul copiilor obligați a frecuenta școala, despre adjustarea școalelor, despre averea școalelor și salariile învățătoresci s'a luat spre sciință, ear partea raportului carea tractează despre numărul școalelor la propunerea comisiunei s'a luat următoriu conclud:

Raportul se ia la cunoscință cu acel adaus, ca consistoriul să arete ce măsură a luat pentru înființarea de școale și în atari comune, cari nu au nici

școale proprii, nici nu sunt afiliate la școale de ale noastre.

Comisiunea școlară, nefind mai departe gata cu referada asupra raportului consistoriului ca senat școlariu, la ordinea zilei se pune raportul comisiunei biseeicesci, care prin raportoriul D. David referază:

a) asupra raportului consistorial, prin care se promovează spre admitere în institutul nostru seminariul pedagogic-teologic, manualul: „Cântări biseeicesci“ pe note, compus de prof. sem. D. Cunțan, cu rugarea acestuia a i-se vota un ajutoriu de 200 fl. Față de propunerea comisiunei, ca să i-se încuviințeze cererea și în ce privesce ajutoriul cerut, deputatul Iosif Pușcariu propune a i-se da 200 fl. ca împrumut; ear dep. Parteniu Cosma a făcut următoarea propunere:

Ajutoriuul cerut nu se acoardă, se autorisează însă consistoriul, ca să anticipeze dlui Dimitrie Cunțan 200 fl., ca prețul a lor atâtea cemplare, câte corăspund acestei sume. Esemplarele priminde se vor distribuî întré elevii mai lipsiți ai institutului Andreian.

După-ce a mai vorbit la object deputații: N. Strěvoiu, Z. Boiu, M. Voilean și S. Dragomir, punându-se la vot propunerea făcută, se primesce propunerea deputatului P. Cosma.

b) referitoriu la rugarea parochului Svetoniu Petroviču din Săn-Nicolaul mare pentru recăștigarea patronatului oriental la propunerea comisiunei sinodul a luat următoriu conclud:

Deoare-ce cauza și actele referitoare la această cauză sunt așternute consistoriului metropolitan, sinodul trece preste cerere la ordinea zilei.

Ședința a V-a, ținută la 12/24 Aprilie 1890.

După autenticarea protoalelor din ședințele a III-a și a IV-a, și după presentarea esibitelor, la ordinea zilei s'a pus continuarea raportului comisiunei școlare asupra raportului consistoriului ca senat școlariu și punctele din raport: despre catichișațiunea tinerimei noastre dela institutele de învățământ străine; — despre esamenele de cualificațiune învățătoresci; — esamenele anuale la școalele noastre cu finea anului școlariu 1888/89; visitațiunea școalelor; — ajutoarele menite pentru școale și învățători, — despre ajutoarele votate din fundațiunea „Șaguna“ în contul anului 1889, — toate acestea puncte la propunerea comisiunei — se iau spre sciință.

Punctul din raport referitoriu la conferirea stipendiilor comisiunea deasemenca a propus să se iee spre sciință; ear deputatul Dr. Ioan Mihi la acest punct a făcut următoarea propunere:

Alegerea studiilor și a universității nu se lasă în libera voie a stipendistilor archidieceșani, ci cu considerare la trebuințele seminariului „Andreian“

și a școalelor noastre medii din Brașov și Brad consistoriul în viitoriu va conferi stipendiile archidieceșane pentru anumite studii și universități; — ear pentru a se vedea sporiul, ce-l fac stipendiștii în studiu, despre aceasta să raporteze consistoriul în fiecare sesiune sinodală.

Dl deputat Dr. I. Mihiu, carele totdeauna în desbaterile sinodali a dovedit mult interes pentru prosperarea afacerilor noastre bisericești preste tot, și totodată a documentat frumoase cunoștințe în aceasta direcțiune, ce ne îndreptășesc a spera, că dl Dr. I. Mihiu are să devină unul dintre cei mai valoroși membri ai bisericii noastre, sigur a avut motive ponderoase, când s'a văzut indemnat să facă această propunere.

Și trista esperință în acest respect, că tinerii pe la universități nu totdeauna își fac datorințele cu conștientitate, ca cu timpul să devină membrii folositori ai bisericii și națiunii, și să nu rămână un fellu de balast pentru societatea în care trăesc, aceasta impregiurare credem a dat ansă, că asupra acestei propunerii s'a escat o discuțiune intensivă, la care — după unele deslușiri din partea presiidiului, în ce privesce controla din partea consistoriului și procederea acestuia la conferirea stipendiilor, a luat parte deputații: I. Hannia, V. Dămian, P. Cosma și Dr. II. Pușcariu.

Combinându-se amandamentele făcute, după încheerea desbaterii s'a luat următorul conclud:

Punctul din raport despre stipendii se ia spre știință cu adaugerea, că alegerea studiilor și a universității nu se lasă în libera voie a stipendiștilor archidieceșani, ci cu considerare la trebuințele seminariului „Andreian“ și a școalelor noastre medii din Brașov și Brad, consistoriul în viitoriu va conferi stipendiile archidieceșane pentru anumite studii și universități.

Punctul din raport, care tractează despre conferințele învățătorești, la propunerea comisiunii — se ia spre știință cu aceea observare, ca în viitoriu raportul general conform concludui sinodal 58. din 1889. și 84. din 1888. să se estindă și asupra activității despărțământelor reuniunilor învățătorești.

Tot comisiunea școlară prin referentul seu deputatul George Moian, referează asupra rapoartelor speciale ale consistoriului archidieceșan, ca senat școlar în cauza admiterei ca manuale în școalele noastre a următoarelor opuri censurate și recomandate de consistoriu:

1. „Istoria Ungariei în legătură cu istoria universală“ pentru școalele poporale de Silvestru Moldovan;

2. „Carte de cetire magiară“ de Dr. Ioan Crișian și Nicolau Putnok, pentru școalele secundare, preparandii și pentru privați;

3. „Istoria patriei și Elemente din istoria universală“ pentru școalele poporale române de Ioan Dariu.

La propunerea comisiunii:

Sinodul admite manualele numite spre a se folosi în școalele noastre.

În legătură cu rapoartele școlare referate, sinodul la propunerea comisiunii școlare, — însărcinează pe consistoriu, ca în viitoriu cu ocașiunea censurării manualelor de școală, pe cari le recomandă sinodului spre admitere în școalele noastre, să reflecteze și asupra prețului lor și întru cât acesta ar fi esagerat, să stăruească pentru reducerea aceluși preț, ținând cont totdeodată și de concludul de sub Nr. 102. punct IV al sinodului din anul 1887, în sensul căruia cărțile menite pentru usul școalelor noastre să se tipărească în tipografia archidieceșană.

Tot comisiunea școlară din considerare, că atât în secțiunea pedagogică, cât și în cea teologică a seminariului nostru lipsesc unele manuale necesare de învățământ propune:

Consistoriul să însărcinează să se îngrijească a se compune prin bărbați competenți manuale corespunzătoare pentru usul elevilor seminariali și pentru celelalte școale, ear întru cât s'ar ivi greutăți din punct de vedere bănesc să propună sinodului a veni în ajutoriul acestora.

Sinodul cu delăturarea acestei propunerii a comisiunii la propunerea deputatului Dr. Ilarion Pușcariu ia următorul conclud:

Lipsa de manuale corespunzătoare atât pentru seminariul pedagogico-teologic, cât și pentru școalele medii din archidieceșă, fiind simțită, consistoriul archidieceșan se însărcinează a studia și propune sinodului archidieceșan în sesiunea proximă, în ce mod s'ar putea procura manuale corespunzătoare pentru numitele institute?

La ordinea zilei se pune apoi raportul comisiunii finanțiare, care prin raportul seu Ioan Turcu referează:

a) asupra raportului consistorial referitoriu la edificarea unor case noave în locul celor vechi din strada Cismădei Nr. 7. și strada Ernei Nr. 26. și 28. și comisiunea a făcut următoarea propunere:

Casele numite în raport, fiind vechi, să se demoleze și în locul lor — considerând poziția cea de tot favorabilă a terenului, să se clădească o casă nouă corespunzătoare impregiurărilor, cerințelor locali și intereselor fondului seminarial.

Întru esecutarea acestui conclud consistoriul se însărcinează a subșterne sinodului pe sesiunea viitoare un plan de clădire, preliminaru de spese și propunere materială despre modul și esecutarea clădirei; ear sinodul la propunerea deputatului P. Cosma a luat următorul conclud:

Consistoriul se autorisează ca în locul caselor celor vechi și necorespunzătoare din strada Cismădiei Nr. 7. și din strada Ernei Nr. 26. și 28. din Sibiu, cari stau în legătură una cu alta, și sunt proprietatea fondului seminarial, se clădească o casă nouă corespunzătoare pentru închiriat în suma de cam

100,000 fl., ear despre executare se raporteze sinodului la timpul seu;

b) asupra raportului consistorial pe lângă care s'a aşternut raţiociniile fondurilor şi fundaţiunilor consistoriale pe anul 1889. şi pe lângă unele observări neînsemnate, formale, s'a luat următorul conclud:

1. Raţiociniile pe 1889. se aproabă şi consistoriului archidiececan se dă absolutoriul, ear pentru supererogatele cuprinse în raport se dă îndemnisare, având cassa a arêta pe viitoriu banii depuşi la institute de economii în rëndul obligaţiunilor private şi nu ca banii gata;

c) asupra raportului consistorial pe lângă care s'a aşternut rugarea comunei Felţa în cauza ertării sumei de 1000 fl. din împrumutul de 5000 fl. v. a. din fondul Radolfin, — la propunerea comisiunei sinodul decide:

Deoarece-ce din împrumutul dat s'a cumpărat o moşie, faţă de venitul căreia debitorii nu pot sau nu voesc a-şi da raţiociniu cererea se respinge şi consistoriul se îndrumă a încassa întreaga pretenşiune a fondului cât va putea mai curënd.

d) asupra rapoartelor consistoriale despre starea proceselor fondurilor şi fundaţiunilor archidiececane pe anul 1889. şi inventariul realităţilor archidiececane cu 31. Decemvrie 1889., şi la propunerea comisiunei se iau spre sciinţă. În fine

e) raportul consistoriului referitoriu la nerevidarea raţiociniilor tipografiei archidiececane pe anii 1884—1889 conform propunerii comisiunei — se ia spre sciinţă cu adaugerea, ca pe sesiunea viitoare a sinodului să se subştearnă revêzute de consistoriu toate raţiociniile pe durata anilor espiraţi, — ear pe viitoriu consistoriul se îngrijească, ca raţiociniile tipografiei să se subştearnă pe fiecare an regulat sinodului.

Cu acestea şedinţa a V-a s'a încheeat la 1 oară după amiază.

Şedinţa a VI-a, s'a ţinut exclusiv numai pentru alegerea unui asesor ordinaru în senatul strîns bisericesc.

Religiunea creştină

cuprinzând învătăuri despre credinţa şi faptele bune creştinesci pentru şcoalele elementare de ambe sexe de Ioan Popoa, prof. la gimn. rom. gr. ort. din Braşov. Ediţiunea VI. Braşov 1890.

(Notiţă bibliografică).

Desvoltarea simţemintelor religioase şi morale, ca stări psihice derivate din ideile, ce indivizii le au despre raportul în care stau cu Dzeu şi semenilor, se impune în primul plan şcoalei poporale prin însuşi scopul ce urmăresce.

Mijlocul principal, prin care se intenţionează producerea convingerilor şi a simţemintelor religioase şi morale în copii, e religiunea ca obiect de învăţământ.

La instrucţiunea din religiune învăţătorii întâmpină însă greutăţi tot atât de mari pe cât de însemnat e obiectul. Cea mai însemnată provine a bună samă din lipsa aproape desevêrsită de manuale de şcoală, întocmite cu luarea în consideraţie după merit a principiilor metodice.

Prin urmare orî ce încercare făcută în scopul de a delătura greutatea amintită şi de a înlesni în chipul acesta ajungerea scopului trebuie să fie binevenită învăţătorimei românesci. Manualul din vorbă e o încercare de a face faţă acestui gol destul de simţit.

O reamintire a celor mai principale momente din tractarea metodică a acestui obiect de învăţământ ne vor pune în poziţie de a apreţia mai cu temei manualul din cestiune.

Însemnăm mai nainte, că principiile metodologice pentru tractarea metodică a celorlalte obiecte de învăţământ din şcoala poporală sînt aceleaşi. S'ar da prin urmare o lovitură neiertată procederii armonice, dacă tractarea metodică a învăţămîntului religiunei s'ar face după alte principii metodologice, nerecunoscute de Logică. În interesul procederii armonice, pretinsă de desvoltarea armonică a facultăţilor ca scop al educaţiunei, mai departe în interesul unui rezultat bun şi sigur, reclamăm şi pentru obiectul religiunei, aceeaşi tractare metodică (în esenţă), după aceleaşi principii metodologice.

Ca şi la celelalte obiecte de învăţământ tractarea învăţămîntului religios moral se va începe prin urmare dând elevilor un substrat de experienţă religioasă şi morală. Aceasta experienţă, pe care învăţătorii o scoate din izvorul bogat al s. Scripturii şi din s. Tradiţiunei o formează faptele concrete plinite de Dzeu şi de oamenii s. Scripturii şi s. Tradiţiunii. Acest substrat de experienţă se va da seau prin o istorisire bună, ţinută într'un mod simplu clar şi curgătoriu seau prin cetirea logică şi estetică a textului potrivit. După-ce s'a dat în chipul acesta baza de experienţă, care e primul moment metodic, învăţătorii va reveni asupra celor istorisite resp. cetite, va abstrage din ele însuşirile caracterelor şi situaţiilor înfăţişate. Aşa se vor face elevii cunoscuţi cu însuşirile dzeesce: atot bun, a tot puternic, prea înţelept etc. care om e ascultătoriu, răbdătoriu, răsbunătoriu, ce e iubirea, veneraţiunea, mulţămirea, încrederea, supunerea etc. Va atrage apoi atenţiunei elevilor asupra urmărilor însuşirilor abstrase de mai nainte ale caracterelor şi situaţiilor stabilind un fel de succesiune religioasă şi morală. Casurile de experienţe analoage le va induce parte în perceptive de credinţă, parte în regule de conduită morală. Adevêrurile credinţei şi moralei creştine astfelu induse sînt tot-

odată rodul muncii gânditoare a elevului și tocmai pentru aceea i se vor imprima cu atât mai ușor și mai bine devenind totodată cele mai puternice motive care-l vor hotărî a lucra în înțelesul lor.

Cu inducerea adevărilor religioase și morale — al doilea moment metodic — și memorizarea acelora decătră elevi problema învățământului religios moral — nu e terminată. Să mai cere încă ca elevul să știe și aplica cunoștințele câștigate la viața de toate zilele. Luarea în considerare al acestui din urmă moment metodic al tractării învățământului religios — moral se pretinde cu atât mai vârtos, că e știut, că deprinderea e razimul cel mai puternic pentru formarea caracterului religios moral.

Manualul amintit în fruntea acestor șiruri precum indică și titula consistă pelângă o introducere, adaus despre datoriile cătră animale și încheere din două părți principale: 1. despre credința creștinească, 2. despre faptele bune creștinesci. În partea primă se înșiră pe 6 pagine cele mai de căpetenie adevăruri ale credinței creștine cu o înțeleaptă încunjiurare a adevărilor, care formează punctele de controversă și separare a deosebitelor confesiuni; în a doua pe 24 pagine faptele bune creștinesci.

Ca în toate manualele de religiune adevărurile de credință și morală sunt înșirate în formă de întrebări și răspunsuri, reprezentând materialul de memorizare fără a fi indus din primul moment metodic arătat mai sus. Lipsa totală a bazei de experiență nu ne surprinde așa de mult în fața dispozițiilor planului de învățământ pentru școalele populare, care prescrie ca învățământul religios să se înceapă cu istoria biblică, unde și așa e vorba mai ales de a da elevilor o bază cât de largă de experiență religioasă și morală. Am fi dorit să o găsim barem indigitată.

Dacă omiterea momentului prim metodic o găsim încâtva motivată, lipsa aplicării deductive a adevărilor la casuri speciale din viața de toate zilele ne pare puțin justificabilă. Considerând această lipsă de o scădere a cărții nu putem să nu scoatem la iveală ca însușiri eminente ale ei claritatea și precisiunea, cu care sunt espuse toate adevărurile precum și alegerea materiei făcută cu multă pricepere. Că aceste însușiri eminente ale cărții sunt după merit apretiate de lumea învățătorească, ni se pare că o dovedește de ajuns împrejurarea, că manualul a apărut în anul acesta în a VI. ediție.

Pentru a rădica și mai mult valoarea pedagogică a cărții ar fi bine, ca la o eventuală nouă ediție dl autor să facă aplicare de principiul înșirării potrivite a materiei de învățământ și la părțile generale după-cum prea nimerit o face p. e. la secțiunea: „datoriile speciale“ unde, lăsând să premeargă ce este mai ușor lucrului mai greu și ce e mai aproape de elev lucrurilor mai depărtate, tractează mai întâiu datoriile copiilor cătră parinți, după

aceea datoriile cătră frați și surori apoi datoriile cătră învățători etc. În cazul acesta credem că părțile generale ar trebui să se înșire în modul următoriu: 1. Datoriile cătră sine. 2. Datoriile cătră ceilalți oameni. 3. Datoriile cătră Dzeu. A) Faptele bune creștinesci și în urmă B) Credința adevărată creștină. Introducerea poate lipsi cu totul fără să se păgubească cartea, sau dacă nu, să se încheie cartea cu ea, întreșându-se adausul despre datoriile cătră animale la locul potrivit.

Când adevărurile religioase și morale cuprinse în acest mic manual prin o tractare metodică de cătră învățători pricepuți vor deveni nu numai o proprietate sigură a elevilor, dar se vor și deprinde a vieții și lucra în conformitate cu ele; multe nenorociri, boale, miserii și plângeri ar dispărea din lume, desperarea și fétul ei, sinuciderea, ar fi necunoscute și dorința dlui autor esprinată în prefața manualului s'ar împlini, devenind toți elevii membri folositori ai societății omenești.

Ioan Pinciu.

Partoș, în 23. Maie 1890.

Ca în totdeauna așa și în anul acesta, la sârbătoarea Rusaliilor comuna noastră a serbat „ruga“ îndatinată, care însă în anul acesta pelângă petrecerile ei sociale, ne-a adus o adevărată mângâiere sufletească.

Mica noastră comună foarte mult respectează această frumoasă datină strămoșească, și noi pentru de a redica mai mult frumșeta sârbătoarei am invitat în anul acesta pe M. On. Domn adm. protopresviteral Aureliu Drăgan ca să binevoiască a celebra D-Sa s. liturgie.

Spre cea mai mare bucurie a noastră M. On. Domn administrator protopresviteral a binevoit a ne împlini dorința noastră, și așa Lună a doua zi de Rosaliu, cu toate că timpul de dimineață era neplăcut, pe la 9. oare dimineața a sosit în comuna noastră însoțit fiind de On. Domn Teodor Petcu preot în Banloc, spre a celebra sânta liturgie împreună cu preotul nostru local.

Treascurile (pivile) au anunțat întregii comune sosirea Prea stimaților oaspeți. Deși la serbarea „rugii“, mulți oameni ocupându-se mai mult cu oaspeții lor negligă servițiul divin în anul acesta însă biserica s'a împlut de credincioși, cari cu evlavie au ascultat servițiul divin celebrat de 3. preoți.

Bucurie și îndestulare sufletească se putea ceti pe fețele tuturor credincioșilor, cari s'au și grăbit a întimpina pe M. On. Domn administrator protopresviteral la esirea din biserică cu cuvintele: „Dzeu să vă trăească întru mulți ani; așa slujbă frumoasă încă n'am văzut în biserica noastră“, dând astfel expresiune bucuriei și mulțămitei lor.

În numele comunei întregi suntem dători și pe aceasta cale a exprima simțămintele noastre de stimă și reverință, ce le nutrim către M. On. Domn Aureliu Drăgan, de a cărui bunătate și dragoste părintească ne-am îndulcit, mulțămindu-i din adâncul inimei pentru osteneala sa și dorind ca Dzeu să-l țină mulți ani în mijlocul acestui tract. De asemenea primească deplina mulțămită și Dl preot Teodor Petcu pentru ostănelele ce le-a adus pentru noi însoțind pe M. On. Domn administrator protopresvital.

În fine și iubitului nostru preot Zacharia Dina încă îi dorim, ca Dzeu să-l țină mulți ani în mijlocul nostru, ca unul carele a fost urzitorul acestei bucurii generale a noastre, și carele totdeauna numai în interesul și bucuria poporenilor se a lucrat. *Gavrilă Brumarîu* m. p. jude, *Georgie Strigie*, m. p. *Trifu Menger* m. p. epitrop, *Petru Radosav*, m. p. *Pau Ploae*, m. p. *Todor Radosav*, m. p. epitrop.

Mulțămită publică.

Soțietatea de lectură a junimei studioase dela institutul teologic-pedagogic din Caransebeș își implinesce o plăcută datorință când, pe calea publicității dă expresiune adâncii sale mulțămite tuturor oamenilor de bine, cari s'au grăbit a o încuragia cu prezența lor la ședința publică, ce a aranjat-o a doaua zi de Rusalii.

În deosebire însă se află îndemnată a mulțămii domnilor și doamnelor, cari au binevoit a contribui cu bani după cum urmează:

Preasăntia Sa Dl Episcop diecesan Nicolae Popea 10 fl., primariul Ioan Nemoian 2 fl., profesorul Patriciu Drăgălina 2 fl., doamna Silvia Popoviciu 1 fl., directorul Dr. Iuliu Olariu 2 fl., magistrul Anton Sequens 1 fl., practicantul Otto Popoviciu 50 cr., absolventul de teologie Ioan Neagu 50 cr., profesorul Iosif Bălan 1 fl., vice președintele Comunității de avere Ilie Curescu 5 fl., Ioan Lințu 1 fl., Pavel Iovescu 1 fl., Petru Pepa 2 fl., abs. de teol. Dimitrie Șandru 50 cr., farmacistul Alexandru Ristici 1 fl., profes. Ioan Pinciu 1 fl., doamna Maria Burdea 1 fl., doamna Elisaveta Burdea 1 fl., profes. Enea Hodoș 1 fl., N. N. 50 cr., Ioan Adam 50 cr., învățătorul Nicolae Velcu 1 fl., căpitanul orașului Dragomir 1 fl., profes. Iovanoviciu 50 cr., Iosif Cornean 1 fl., doamna Berta Biju 1 fl., domnișoara Elena Biju 1 fl., directorul Stefan Velovan 1 fl., doamna Ana Diaconoviciu 40 cr., doamna Maria Recheșan 1 fl., doamna Iconia Petria 40 cr., G. Imbronoviciu 50 cr., Dr. Leo Mureșan 1 fl., Alexandru Biruescu 1 fl., N. N. 1 fl., Aurel Marin 1 fl., domnișoara Iconia Miculescu 1 fl. 40 cr., Constantin Bucin 40 cr., N. N. 50 cr., George Dona 1 fl., parochul Ioan Stoian 1 fl., Nicolae Moacșa 20 cr., Ioan Secoșan 30 cr., protopresviterul Andrei Ghidiu 2 fl., Constantin Călțun 1 fl., Carol Geschwindler 60 cr., N. N. 10 cr., N. N. 10 cr., asesorul consistorial Traian Barzu 1 fl., N. Borlovan 1 fl. 40 cr., avocatul Florea Bozgan 2 fl.,

doamna Iuliana Chinez 50 cr., preotul Nicolae Groza 1 fl., economul eppesc Alecsie Frateș 1 fl., Constantin Părvu 1 fl. și din afară protopresviterul Panciovei Trifon Miclea 2 fl. — la olaltă 66 fl. 80 cr.,

Caransebeș, în 31. Maiu v. 1890.

George Popa,
vice președ.

Petru Ieremia,
secretariu.

Varietăți.

Iubileul episcopiei Dunărei de jos. Din Galați, se comunică ziarului „Timpul“, că Duminecă în 20. ale curentei s'a serbat în acel oraș jubileul de 25 de ani a episcopiei Dunărei de jos și a seminariului acelei eparchii. Au luat parte la sărbare reprezentanții autorităților ecleziastice, civile și militare din județele Covurlui, Brăila, Tulcea și Constanța, cari compun eparchia Dunărei de jos. Serviciul divin s'a oficiat de prea sântitul episcop eparhiot Partenie Clinceanu, încungiurat de clerul episcopal. După Serviciul divin, asistenții s'au întors în palatul episcopal, unde dl M. N. Pacu profesor al serviciului local și deputat a ținut un discurs ocașional, făcând istoricul acestor instituțiuni și arătând scopul înființării lor, fazele prin cari au trecut, fructele ce au produs și neajunsurile lor actuale. După aceasta părintele episcop invită la dejun un număr dintră persoanele prezente, la care s'a ridicat mai multe toasturi.

„Silvia Walzer“ dedicație Dömnului Ștefan Velovan de Anton Sequens profesor de musică la institutul teologic-pedagogic din loc, a apărut la Albert I. Gutmann în Viena. Prețul 90 cr. și se poate căpăta la Librăria diecesană.

Scrisurile fonciare ale casei de păstrare din Sibiu. Ministrul reg. ung. de finanță, pe baza hotărîrii consiliului de ministri, ținut în 11. Aprilie a. c., a emis către toate oficiile și autoritățile financiare circulariul, că scrisurile fonciare cu 5% ale casei de păstrare din Sibiu se pot primi ca vadiu în toate ramurile de negociațiune pe terenul administrațiunei financiare.

În afacerea dării de câștig clasa a treia a adresat ministrul de finance Weckerle direcțiunilor financiare o ordonanță, prin care le dă instrucțiuni detaliate cu privire la *eruaarea bazei de dare* și cu privire la modalitățile măsurării. În această ordonanță se pune preț pe *eruaarea venitului* ce are se servească drept basă pentru o dare dreaptă, precum și pe aceea, ca organele financiare să nu facă *urcări de dare exagerate* și la industrie și alte întreprinderi să se iee totdeauna în considerare *desvoltarea* ori decadenta isvorului de câștig.

De interes pentru cei ce voesc să cerceteze Băile-Erculane. Soțietatea căilor ferate de stat austro-ungara eliberează pentru Băile-Erculane, pe sezonul băilor și anume din 1. Maiu până la finea lui Septemvrie, bilete tour și retour cu prețiu redus, cari se vor estrada în fiecare ziua din stațiunile: Timișoara suburbiul iosefin, Timișoara fabric, Logoj și Caransebeș, cu valoarea de 8 zile,

și cari pe lângă o suprasolvire se pot folosi și la trenurile accelerate. Prețul biletelor tour și retour e următorul: din Timișoara suburbiul iosefin pentru clasa II-a 7 fl. 29 cr.; pentru clasa III-a 4 fl. 86 cr.; din Timișoara fabric, pentru clasa a II-a 6 fl. 86 cr.; pentru clasa a III-a 4 fl. 57 cr.; din Logoj pentru clasa a II-a 4 fl. 77 cr.; pentru clasa a III-a 3 fl. 18 cr.; din Caransebeș pentru clasa a II-a 3 fl. 10 cr.; pentru clasa a III-a 2 fl. 07 cr. La folosirea acestor bilete pentru trenurile accelerate se suprasolvicesc: din Timișoara suburbiul iosefin, la bilete de a II-a clasă 1 fl. 74 cr.; eară la cele de a III-a clasă 4 fl. 17 cr.; din Timișoara fabric, la bilete de a II-a clasă 1 fl. 70 cr.; eară la cele de a III-a clasă 4 fl. 06 cr.; din Logoj, la bilete de a II-a clasă 1 fl. 14 cr.; eară la cele de a III-a clasă 2 fl. 72 cr.; din Caransebeș, la bilete de a II-a clasă 74 cr. eară la cele de a III-a clasă 1 fl. 77 cr. Folosirea trenurilor accelerate, soțietatea căilor ferate o face pendentă dela frecuența acestor trenuri, și și-a rezervat sistarea acestui favor din considerațiunii de comunicațiune.

Licitațiune minuendă.

Pe baza decisiunii Venerabilului Consistoriu diecesan al Caransebeșului ddo 1 Maiu 1890. Nr. 1046. B. comitetul parochial gr. ort. român din *Doclin* escrie licitațiune minuendă pentru repararea și renovarea bisericeii pe lângă suma de esclamară de 1058 fl. 63 cr. v. a. din specificațiunea de spese și de măsurii. Licitațiunea se va ținea în comuna Doclin la oarele 3. după amiază în 17/29 Iunie 1890. în localul destinat din partea comitetului parochial.

Întreprinzătorii, cari doresc a primi acest lucru, sânt poștiți a se presenta la terminul amintit în fața locului, având a depune înainte de începerea actului de licitațiune un vadiu de 10% din prețul esclamării în bani gata seau în hârtii de stat, care vadiu în cazul primirii întreprinderii, va rămănea depus în lada bisericeii până la colaudarea și primirea lucrului săvârșit.

Planul și specificațiunea de spese și de măsurii referitoare la reparare și renovare, se pot vedea în oarele oficioase în cancelaria oficiului parochial din Doclin.

Doclin, din ședința comitetului parochial ținută la 27. Mañ (8. Iunie) 1890. [14] 1—3

Ioan Pepa,
președintele com. parochial.

Pavel Drăgan,
notariu.

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 16. Aprilie 1890. Nr. 1076. se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericeii gr. or. rom. din *Ofcea*, lângă *Panciova* cu prețul esclamării de 2906 fl. 52 cr. specificat în planul de renovare ce se poate vedea la subscrisul presidiu al comitetului parochial gr. or. rom. din *Ofcea*.

Licitațiunea minuendă se va ținea Duminecă în 3/15 Iunie 1890. la 10. oare nainte de amiază în *Ofcea*.

Întreprinzătorii, cari doresc a primi această lucrare, sânt invitați a se presenta în această zi în comună, unde li-se vor face cunoscute condițiunile acestei lucrării și la începutul licitațiunii vor depune un vadiu de 10% în bani, care vadiu în cazul primirii lucrului va rămănea depus în lada bisericeii până la finirea și colaudarea lucrului îndeplinit.

Resultatul licitațiunii intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Venerabilului Consistoriu diecesan al Caransebeșului. [13] 3—3

Ofcea (Bárányos), 13. Mañ 1890.

Georgiu Mircea,
președintele comit. parochial.

Damian Popescu,
notariul comitetului parochial.

Cel mai bun mijloc contra tuturor insectelor se află de vindut în aproape două mii de deposite și e peste tot cunoscutul



carele earăși s'a înlesnit.

Sticlele veritabile sânt pvozăzute cu numele **J. Zacherl** și costau de acum înainte: 15 cr., 30 cr., 50 cr., 1 fl. — cr.

Aceasta specialitate aleasă nimicesce cu putere și iuteală surprinzătoare toate insectele în locuințe, cuini, hoteluri, mobile și vestiminte precum și cele de pe vitele domestice în staluri, și de pe plante în florării și grădini. Ceea-ce se cănteresce în hârtie goală nu e de loc o „Specialitate a lui Zacherl“.

Se află de vînzare la domni:

în Caransebeș:	Eperjesi & Fűszas. Ristic Alexandru, apotecă. Carol Schwab. H. Rosenfeld. Filip J. Müller. H. Perlfaster & Sohn.
în Bocșa-mont:	Marcu Weisz. Edmund Petz
în Logoj:	Sigmund Bäumel. Németh & Klein. Ant. Schleszler's Söhne. Ludovic Vértés. Alexandru Karl. Körösy Ladislau. A. Schnitzer.
în Nădrag:	M. Mihajla.
în Reșița:	Jacob Frankl. [9] 6—10

